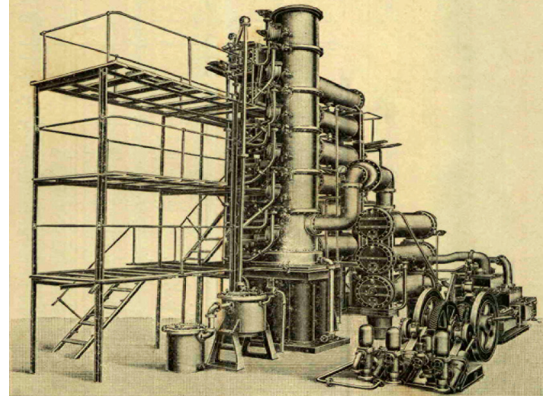

Osmanlı'nın
**HİCAZ'DA DENİZ SUYU
ARITMA TESİSLERİ PROJESİ**

Osmanlı'nın
**HİCAZ'DA DENİZ SUYU
ARITMA TESİSLERİ PROJESİ**

Ömer Faruk YILMAZ

ÇAMLICA

İstanbul 2012

OSMANLI'NIN HICAZ'DA DENİZ SUYU ARITMA TESİSLERİ PROJESİ

Dünyamızda canlılardan önce su vardı, hayat suda başladı. Yakın zamanlara kadar insanlar suyu tabii hali ile tükettiler.

Tarih boyunca insanlar su kaynaklarına yakın yerlere yerleştiler, şehirler ve medeniyetler kurdular.

Binlerce yıldır insanların en büyük imar ve inşaa faaliyetleri, suyun depolanması, suyun sevk edilmesi üzerine olmuştur. Suyun sevkinin, depolanmasının yanında bir de suya hasret topraklara su getirme meselesi ortaya çıktı. Ya büyük su kuyularının açılması ya da kanallar vasıtası ile bu ihtiyacı karşılama teşebbüsleri nihayetinde deniz kenarındaki bölgelerde deniz suyunun arıtılması ve son olarak da endüstrinin gelişmesinden sonra atık suların arıtılıp tekrar kullanıma sunulması gelişmeleri yaşandı.

İnsanlar suyun arıtılması üzerinde de yüzyıllardır kafa yormaktaydı. Fakat maliyetlerin çok yüksek olması ve teknik imkânların yetersizliği sebebiyle deniz suyunun ve kullanılmış suyun arıtılmasında, 19. yüzyıla kadar çok ciddi gelişmeler kaydedilemedi.

Buhar makinesinin icadını takip eden devirde suyun fizikî özellikleri ve kimyevî yapısı ilmî olarak tespit edildi. Ardından insanlığın, içme, temizlik ve tarımda sulama için binlerce yıl kullandığı su 19. asrın içinde artık endüstrinin en önde gelen maddesi “buhar” olarak insanlığın hizmetine girdi.

Sanayi ve teknolojinin gelişmesi ile birlikte büyük endüstrilerin her sahada tükettiği suyun atık olarak yeryüzüne yayılması ve kirliliği sebebiyle de zararlı olması söz konusu olmaya başladı.

20. Asır ki, sanayi ve teknolojinin en yüksek şekilde kullanıldığı bir asır oldu, bu asra gelindiğinde suyun kullanıldığı her sahada, içinde taşıdığı zehirli ve yabancı maddelerden arındırılması ve en azından tabiata bırakıldığı zaman zehirsiz bir şekilde saliverilmesi mecburiyeti ortaya çıktı.

Suyun bugünkü durumunda ise bir taraftan tüketilen temiz suyun bile, arıtılarak kullanılması mecburiyetini, diğer yandan çevreye akıtılan atık suyun da ancak arıtılmak suretiyle çevreye geri bırakılması veya geri kullanılması mecburiyetini getirmiştir.

Bu sebeple suyun bulunmadığı veya çok az bulunabildiği yerlerde, varsa deniz suyunun arıtılarak kullanıma sunulması çalışmaları bilhassa 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren hız kazanmıştır. Dünyada da deniz suyunun arıtılarak kullanılması 1850'li yıllardan itibaren başlamıştır. Osmanlı Devleti'nde ise ilk deniz suyunu arıtma tesisi Hicaz'da kurulmuştur.

Hicaz'da Osmanlı Hizmetleri

Hicaz, Osmanlı Devleti idaresine dâhil edildikten sonra vilâyet hâline getirilmiştir. Bu vilâyet Mekke, Medîne ve Cidde sancaklarından oluşmaktaydı. Hicaz'daki bu teşkilat küçük değişikliklerle Osmanlı Devleti'nin buradaki idâresinin sona ermesine kadar devam etti (1919).

Osmanlı Devleti ve mahallî idareler, Hicaz'da, mülkî ve askerî teşkilâtlanmanın icabı olarak bütün tarihi boyunca ve bilhassa son yüzyılda çok büyük çalışmalar yaptı. Hem devlet idaresi için hem yerli halk ve hem de ibadet için gelen hacılar için çok sayıda bina ve müessese yapıldı. Çok geniş bir hizmet sahasında olmak üzere posta ve telgraf idareleri kuruldu. Kızıldeniz limanlarının hepsinde gümrük idareleri oluşturuldu. Sağlık sahasında sayılamayacak hizmetler yapıldı.

Osmanlı Devleti'nin son ve büyük hizmeti olan ve Medîne-i Münevvere'ye kadar da tamamlanan, Hicaz demiryolunun açılmasından (1908) sonra bölge İstanbul ile doğrudan irtibatlı bir merkez haline geldi. Cidde vâli kaymakamlığı ünvanı mutasarrıflığa dönüştürüldü. Hicaz'a ayrı bir ehemmiyet veren Sultan İkinci Abdülhamid Han zamanında zaptiye ve jandarma alayları kuruldu.